

دیپلماسی پویا؛ راهی برای گشایش باب گفت‌وگو

سرمقاله

اعظم طالقانی

ملت عشق از همه دین‌ها جداست

عاشقان را ملت و مذهب خداست

این روزها مدام اخبار ناخوشایند به گوش مردم می‌رسد؛ از تحریم و کاهش صادرات و کمبود ملزومات زندگی تا سایه تهدید جنگ که هر روز دست‌کم در رسانه‌ها گسترده‌تر می‌شود، حتی اگر فرض کنیم بخشی از این تهدیدها برساخته رسانه‌هاست، اصل شنیدن این اخبار تبعات ناخوشایندی دارد که کمترین اضطراب و پریشانی و ناامیدی به آینده است. در چنین جامعه‌ای، سخت‌ترین کار برنامه‌ریزی برای توسعه است. اوضاع آن‌طور نیست که آرزو می‌کردیم و با انتظاراتی که از آینده انقلاب توحیدی-مردمی داشتیم همخوانی ندارد. بسیاری از جوانان جویای کار و کم نیستند افراد عائله‌مندی که به سختی روزگار می‌گذرانند و با این حال دیر نیست که به جمع بیکاران بپیوندند. سن ازدواج افزایش یافته است و خانواده‌هایی هستند که چند جوان نزدیک به میانسالی در خانه دارند. جوانانی که نه انگیزه‌ای برای تشکیل زندگی دارند و نه فرصتی برای انتخاب. حرف ما درباره امروز نیست، این همه تنهایی که سال به سال تمدید می‌شود برای آدم‌ها تبعاتی دارد. ده سال بعد، بیست سال بعد، سی سال بعد با خیل افسردگانی روبه‌رو خواهیم شد و چاره کار صد برابر دشوارتر خواهد بود. دیگر پند و موعظه هم کارساز نیست. وقتی امکانات اولیه نباشد، وقتی حداقل‌هایی از معیشت نباشد، انگیزه و توانی برای حرکت نیست. پریشانی‌های زندگی خانواده‌های نیازمند می‌شود آینه عبرت پشت خط مانده‌ها!

آمارهای غیررسمی میزان شیوع اعتیاد را بین ۴ تا ۶ میلیون نفر برآورد می‌کند و با این فرض که هر فرد معتاد به‌طور تقریبی چهار نفر از افراد خانواده خود را درگیر می‌کند، بیش از ۲۰ میلیون نفر از مردم با این معضل درگیرند. اعتیاد یک معضل فراگیر است و از صدر تا ذیل نظام دغدغه آن را دارند، اما چرا بوی بهبود به مشام ما نمی‌رسد؟ تحقیقات نشان می‌دهد در زمانه عسرت و فراگیری ناامیدی شیوع اعتیاد به طرز چشمگیری افزایش پیدا می‌کند. نمونه آن سال‌های پس از کودتای ۱۳۳۲ است؛ اما راه چاره چیست؟ گاهی راه چاره این است که هیچ کاری نکنیم. درباره این هیچ کار نکردن، در ادامه باز هم خواهیم گفت.

اگر احوالمان آن‌طور که می‌خواستیم نیست، همه ما مسئولیم؛ از جمله مسئولانی که در این چهل سال در سمت‌های مختلف مشغول به کار بوده‌اند. زمان اندک است و پیدا کردن مقصر آخرین چیزی است که در این شرایط باید دنبال آن بود. اینجا صحبت از فهمیدن اشتباهات است، نه حتی پذیرفتن آن و ابراز عذرخواهی. باید به اصل و ریشه‌ها پی ببریم.

کیست که منکر نقش تحریم‌ها و فشار دول زورگو در مشکلات اقتصادی مردم باشد؟ همه می‌دانیم که دولت محترم تارسیدن به برجام چه مذاکرات پرفشاری را تحمل کرد و آخر سر بدعهدی امریکا کار را به اینجا رساند، اما پرسش اصلی این است که آیا اکنون باید به هر تلاش دیپلماتیکی بدبین باشیم؟ آیا همه آنچه باید انجام می‌شده به نحوی درست پیگیری شده؟

رئیس‌جمهور محترم در دیدار ماه رمضان با فعالان سیاسی گفتند باراک اوباما نوزده بار از او تقاضای دیدار کرده، اما پاسخ دادن به این تقاضاها در حیطه مسئولیت او نبوده است. گفتن و شنیدن این حرف‌ها در این اوضاع و احوال تلخ‌تر از همیشه می‌نماید، خاصه اینکه حالا برای این گلایه‌ها کمی دیر است. اگر رئیس‌جمهور انجام کاری را به صلاح می‌دانسته و دستگاه‌های موازی دیپلماسی او را از آن کار بر حذر داشته‌اند، حسب عهده‌ی که پای صندوق رأی با مردم بسته بود باید مسائل را با ملت در میان می‌گذاشت. صحبت بر سر این نیست که حالا که فشارها بیشتر شده پای میز مذاکره برویم. عده‌ای از کارشناسان معتقدند در این موقعیت، از مذاکره چیزی به دست نخواهیم آورد. حرف این نوشته این است که در این برهه حساس باید از فرصت‌ها بیشتر استفاده کنیم. زمان آن نیست که هر سخنی را هر جا بگوییم و خارج از حیطه اختیاراتمان درباره امور مهم اظهار نظر کنیم. علم دیپلماسی زبان خود را دارد. حالا که چهل سال از انقلاب گذشته است دیپلمات‌های کارکننده‌ای داریم. آدم‌هایی که نبودشان در برهه‌های مختلف از جمله دوران دفاع مقدس احساس می‌شد که این مبحث خود مقال دیگری را می‌طلبد.

بیان دیپلماتیک

بیان دیپلماتیک در عام‌ترین معنای آن، هنر تنظیم و مدیریت روابط بین دولت‌هاست. در واقع زبان دیپلماتیک نیز به‌مثابه عامل محوری و مرکزی در اجرای عملی دیپلماسی معنای خاصی پیدا می‌کند. عمده‌ترین تفاوت بین زبان معمولی در محاوره یا مکاتبه بین افراد معمولی و زبان دیپلماتیک را می‌باید در عنصر ظرافت یافت. به‌عبارت دیگر ویژگی منحصر به فرد زبان دیپلماتیک آن است که آنچه در ضمیر و معنای موردنظر گوینده است با استفاده از واژگان و عبارات و تعابیر ظریف، غیرمستقیم و حتی تلویحی به گونه‌ای بیان می‌کند که مخاطب ظرافت آن را به‌خوبی تشخیص می‌دهد و آن را همان‌طور درک می‌کند که در ذهن گوینده است. از این نظر، زبان دیپلماتیک با بیان مستقیم و آشکار احساسات و عواطف بشری و پسندها و ناپسندها تفاوت دارد، چه رسد به استفاده از واژگان و تعابیر تند و زننده و تحقیرآمیز یا استفاده از تعابیر سست و غیراخلاقی. نمونه‌های عالی زبان غیردیپلماتیک موضع‌گیرهای دونالد ترامپ و رئیس‌دولت پیشین کشور خودمان است.

معجزه سکوت

گاهی راه رستگاری هیچ کاری نکردن است. وقتی از قاعده و اسلوب علم دیپلماسی سر در نمی‌آوریم، روزه سکوت از هر عملی به ثواب نزدیک‌تر است. تنها لازم است وقتی قرار است حرفی بزنیم به تبعاتش فکر کنیم، چیزهایی مانند اینکه همین حرف‌هاست که بهانه به دست فرصت‌طلبان خارجی می‌دهد و تهدید و تحریم می‌سازد و نتیجه‌اش می‌شود بیکاری و افسردگی فرزند همسایه‌مان، همشهری‌مان و هم‌وطنمان. حتماً در این دوران وانفسا راهی به سوی روشنی هست؛ به‌شرط اندیشیدن و خردورزی.

با مولا علی^ع در نهج البلاغه

سخنان اعظم طالقانی در مراسم احیای شب قدر سال ۹۸

«مطلب اول در خصوص نامه ۶۲ فرزاد ۵ نهج البلاغه است که امام می‌فرماید:

«و لکنی آسی ان یلی امر هذه الامه سفهاوها و فجارها - فیتخذوا مال الله دولا و عباده خوفاً - و الصالحین حرباً و الفاسقین حزبا»: لکن از این اندوهناکم که بی‌خردان و تبهکاران این امت، حکومت را به دست آوردند. آنگاه مال خدا را دست به دست بگردانند و بندگان او را به بردگی کشند و با نیکوکاران در جنگ و با فاسقان همراه باشند.

مطلب بعدی درباره حضور من در مراسم افطاری رئیس‌جمهور است. بسیاری از نزدیکانم گفتند چرا به این ضیافت رفتم و برخی دیگر گفتند آیا مشکلات را به ایشان منتقل کردی؟

رئیس‌جمهور گفت من همه صحبت‌ها و تأکید شما را که می‌گویید زمان جنگ اوضاع بهتر بود را شنیدم، آن زمان ما مشکل بانکی، مشکل فروش نفت و واردات نداشتیم، حتی از کشورهای دیگر تسلیحات می‌خریدیم، هیچ زمانی به این سختی نبوده است، ما در شرایط جنگ تمام‌عیار هستیم، اگر بخواهیم پولی را جابه‌جا کنیم باید بین ۱۵ تا ۲۰ درصد آن را به بانک پرداخت کنیم، ۱٫۵ میلیون بشکه نفت در روز دیگر فروش نمی‌رود، تمام سیستم‌های بانکی

ما قفل شده، حقوقی که ما به کارکنانمان پرداخت می‌کنیم، ۳۱۰ هزار میلیارد تومان است و کسر بودجه آوردیم، اگر این کسری را از بانک مرکزی بگیریم تبعاتی دارد، اگر اوراق بفروشیم تبعات دیگری دارد. در جنگ ایران و عراق همه با هم همدل و هماهنگ بودند، اما اکنون راه‌حل چیست؟ اختیارات دولت چه مقدار است؟ چه مقدار بودجه فرهنگی در اختیار آن است؟ یک قاضی در روستایی، یک سایت مجازی را می‌بندد من رئیس‌جمهور باید پاسخ‌گوی آن باشم. او با ما نوزده بار از من درخواست ملاقات کرده است، اما من از خود اختیار نداشتیم که پاسخش را بدهم. جان کوری به من گفت مگر ما نجس هستیم که شما با کشورهایی که مردمش دین ندارند ملاقات می‌کنید اما با ما ملاقات نمی‌کنید. آن روزی که ترامپ به من نامه نوشت من اجازه جواب دادن نداشتیم. از طرف دیگر، یک قاضی در مشهد در جریان بانک کاسپین حکم داده که دولت باید ۳ هزار میلیارد تومان به مردم پرداخت کند، من از کجا باید آن را تهیه کنم؟ ما در مورد FATF سه قوه را متقاعد کردیم و آن را تصویب کردند، حتی رهبری هم قبول کرد، اما متأسفانه رد شد. مشکلات خیلی پیچیده است. من دو سال است از مجلس تقاضا کرده‌ام که اجازه

بدهند وزارت بازرگانی تشکیل بدهیم، در دوره گذشته چهار وزارتخانه را در هم ادغام کرده‌اند. در کدام کشور این چهار وزارتخانه ادغام شده است؟ دلار ۴۲۰۰ تومانی برای واردات کاغذ می‌گیرند و نصف آن را وارد بازار می‌کنند، ما باید از این شرایط خارج شویم. در انتخاباتی که پیش‌روی ماست، با جناح سیاسی کاندیدها کاری نداشته باشیم، باید توجه کنیم که نه اصلاح‌طلبان می‌توانند اصولگراها را حذف کنند و نه اصولگرایان می‌توانند اصلاح‌طلبان را حذف کنند. بین اصولگرایان و اصلاح‌طلبان بیشتر وقت را صرف حل اختلاف کرده‌ام.

رئیس‌جمهور در مورد مسئله رفراندوم هم گفت که امام (ره) هم اجازه برگزاری آن را داده است.

***

ما دعا می‌کنیم فرجی بشود؛ هم ملت باید رفتارشان را تغییر بدهد، هم دولت و هم نظام باید تصمیم بگیرد. هر روز حرف تازه‌ای نزنند و ملت را سردرگم نکنند. ما در شرایط بن‌بست قرار داریم و مسئولان هم این را قبول دارند.

«ان الله لا یغیر ما بقوم حتی یغیروا ما بانفسهم»: تا ملتی خودش را تغییر ندهد شرایطش تغییر نمی‌کند. ■